

Ouderen en ruimte (2)

In onze vergrijzende samenleving speelt de vraag op welke plek mensen oud willen en kunnen worden. De bewoners in De Bouwen en De Singels in Drachten weten precies wat ze wensen en houden de touwtjes graag zelf in handen. Ze blijven het liefst zelfstandig in de eigen wijk wonen. Dat strookt mooi met het overheidsbeleid.

Ouder wo eigen thui

Naarmate mensen ouder worden, hechten ze meer betekenis aan plekken, hun *place attachment* neemt toe. Dit komt doordat vele ervaringen en gebeurtenissen de plek kleuren. Place attachment gaat over fysieke en sociale kenmerken van een plek, de beschikbare voorzieningen en de relaties en interacties met andere mensen. Ervaringen uit het verleden, herinneringen en gevoelens van trots geven een gevoel van veiligheid en eigenwaarde. We vroegen oudere bewoners van de herstructureringswijken De Bouwen en De Singels naar hun woonvoorkeuren.

Graag dicht bij dokter,
postkantoor, bank en
openbaar vervoer

Drachten, Bejaardencentrum Rispinge

Ansichtkaart van het eerste bejaardencentrum in De Bouwen: Rispinge (eind jaren 50).

rders in de omgeving

Ouderen willen het liefst zelfstandig wonen in een gemeenschap, in de wetenschappelijke literatuur *aging in place* genoemd. Ook de ouderen in De Bouwen en De Singels hebben een sterke binding met de eigen omgeving. Uit enquêtes en interviews onder bewoners van 65 jaar en ouder komt naar voren dat zij graag in hun eigen huis, in de eigen wijk oud willen worden. De meest genoemde redenen zijn de grootte en het gemak van de woning. Daarnaast spelen persoonlijke herinneringen en de nabijheid van familie en vrienden een belangrijke rol (figuur 1).

In eigen hand

De ouderen blijken tevreden met hun huidige woning. Een aantal van hen woont al een groot deel van hun leven in hetzelfde huis – een mevrouw van 82 zelfs al 51 jaar. Anderen zitten er nog niet zo lang. Zij hebben bewust gekozen voor een andere woonruimte. Jan (71) woont pas acht jaar in zijn huidige woning. ‘Veel mensen wachten te lang om de keuze te maken om

anders te gaan wonen. Wij hebben geanticipeerd, kijk, we hoefden nog niet, we zijn gegaan voor de locatie. Er zijn genoeg mensen die die keuze niet hebben kunnen maken en op een gegeven

moment ben je zo oud, dan lukt het ook niet meer.’

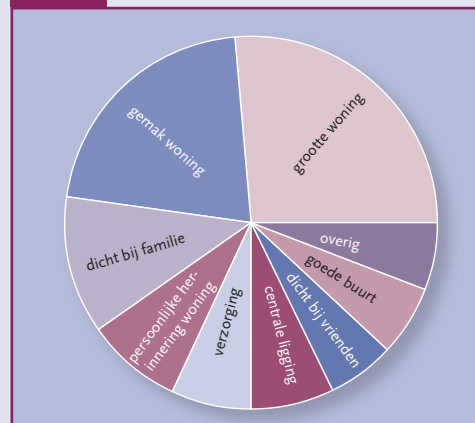
Ongeacht het aantal jaren bewoning willen alle geïnterviewden het liefst zo lang mogelijk in hun huidige woning blijven. Ze waarderen de thuisomgeving en kunnen zichzelf nog redden. Op de vraag of ze ook ingeschreven staan bij een bejaardentehuis antwoordt Elly (75): ‘Nog geen haar op mijn hoofd die eraan denkt. Maar als het moet, moet het. Wat komt, dat weet je toch niet. Gelukkig. Maar zolang we hier kunnen blijven wonen, blijven we gewoon hier.’ Autonomie wordt dus erg belangrijk gevonden.

Voorzieningen

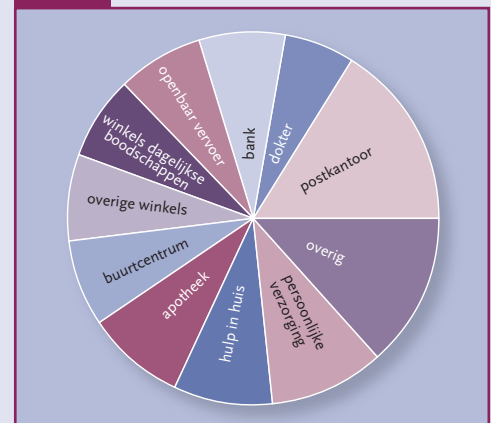
Behalve de woning speelt ook het voorzieningenniveau in de woonwijk een grote rol in de place attachment. In de enquête werden nog niet veel voorzieningen gemist, maar de bewoners voorzagen dat ze in de toekomst wellicht nog andere zaken in de buurt nodig zouden hebben, zoals een postkantoor, bankfiliaal, winkels en openbaar vervoer. Ook de dokter scoort hoog (figuur 2). Deze voorzieningen bevinden zich nu in een naastgelegen wijk, maar worden in de toekomst in de eigen wijk gewenst. Ouderen willen zichzelf kunnen redden en graag mobiel blijven.

Uit de diepte-interviews komt eenzelfde beeld naar voren. Voorzieningen in de wijk geven een veilig gevoel, een gevoel van controle en zelfstandigheid. Dit maakt dat ouderen zich gemakkelijker kunnen aanpassen aan de omstandigheden. ‘Nou kijk, ik vind een winkel heel praktisch, want je wordt alleen maar ouder hè. En

Figuur 1: Reden dat mensen graag in hun huis wonen

Figuur 2: Gemiste voorzieningen in de woonwijk

het ziekenhuis is hier dichtbij. Ja, het gemeentehuis is vlakbij. Het is allemaal op loopafstand bereikbaar.’ (Elly, 75 jaar)

Vraaggestuurd aanbod

In de wijk De Bouwen wordt al goed ingespeeld op de behoefte van ouderen om zelfstandig te blijven wonen. De gemeente Smallerland is bereid huizen aan te passen, zodat mensen zich kunnen redden zonder extra hulp in huis. Ook zorginstelling Zuid-OostZorg speelt steeds meer in op de persoonlijke zorgbehoeften van mensen. De zorg wordt meer vraaggestuurd, aangepast aan de individuele klant. ZOZ heeft een anderhalvelijnscentrum opgericht waarin diverse partijen op het gebied van zorg, welzijn, onderzoek en behandeling samenwerken. Het doel is de thuissituatie optimaal te maken, zodat de ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

Nationaal beleid

Het idee van vraaggestuurde zorg wordt sowieso steeds belangrijker door de bezuinigingen die de nationale overheid voorstaat. In plaats van zorg aan te bieden op bepaalde plekken, zoals in een verzorgingshuis en in medische praktijken, is het de bedoeling zorg thuis aan te bieden om zo kosten te besparen. De ouderen moeten dan wel bekend zijn met het aanbod en ermee vertrouwd raken. Er ligt nog een kans voor de nationale en lokale overheden en zorginstellingen om ouderen meer bewust te maken van de opties. Het voorbeeld uit Drachten geeft een beeld van de mogelijkheden voor het vergroten van de bekendheid van ageing in place in de praktijk. •

Bronnen

- Altman, I. & S. Low (Eds.) 1992. *Place Attachment*. Plenum Press, New York.
- Wiles, J.L., R.E.S. Allen, A.J. Palmer, K.J. Hayman, S. Keeling & N. Kerse 2008. Older People and Their Social Spaces: A Study of Well-being and Attachment to Place in Aotearoa New Zealand. *Social Science & Medicine*, 68: 664-671.
- Wiles, J.L., A. Leibing, N. Guberman, J. Reece & R.E.S. Allen 2011. The Meaning of ‘Ageing in Place’ to Older People. *The Gerontologist*, 1(10).